

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 9 (1428)

Субота, 30 студзеня 1960 года

Цана 40 кап.

КНИЖНЫЯ СКАРБЫ — НАРОДУ

Рубяжы, якія трэба ўзяць!

Вядома, якое вялікае значэнне надае Камуністычная партыя развіццю бібліятэчнай справы. З мэтай далейшага палепшэння ідэалагічнай работы сярод шырокіх працоўных мас ЦК КПСС прыняў пастанову «Аб стане і мерах палепшэння бібліятэчнай справы ў краіне» і «Аб задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах». Пытанне аб стане і мерах палепшэння работы бібліятэк рэспублікі было разгледжана і ЦК КПБ.

За пасляваенны перыяд сетка бібліятэк рэспублікі поўнаасноўна адноўлена і перавысіла даваенны ўзровень на два разы, а кніжны фонд павялічыўся за гэты час у чатыры разы. Цяпер на кніжных паліцах нашых масавых, навуковых, дзіцячых, школьных бібліятэк налічваецца 50 мільянаў экзэмпляраў кніг! Ды гэта ж такое багацце, умеда выкарыстоўваючы яго, можна аказаць вялікую дапамогу савецкім людзям у іх культурна-тэхнічным росце, у дэмакратычным выкараненні сям'ядоўкі.

Можна прывесці намала прыкладаў умай і зладжанай работы бібліятэк рэспублікі, якія ўзорна арганізавалі абслугоўванне чытачоў. Гэта Хойніцкая і Столінская раённыя бібліятэкі, прафсаюзныя бібліятэкі Віцебскага інструментальнага завода імя Камінтэрна і Мінскага трактарнага завода, Заліскага сельскага бібліятэка Гомельскага раёна і калгасная бібліятэка сельсаграцелі «Расвет» Кіраўскага раёна і многія іншыя.

Разам з тым не можам сёння без уважкі ставіцца да таго, што ёсць у нас яшчэ бібліятэкі, работа якіх пастанова падзвіжыцца слаба. Тлумачыцца гэта тым, што яны працуюць у адрыне ад нарэжных задач, паставленых перад народам нашай партыі.

Бібліятэка — гэта не кнігасховішча, дзе літаратура гадзімі нерухома ляжыць на паліцах. Яшчэ Ленін пісаў пра тое, што годзінас бібліятэкі вызначаецца не тым, колькі і якіх рэдкіх выданняў захоўваецца на яе паліцах, а тым, як яна будзе прапандаваць кнігу, колькі разоў кніга пачытае ў чытача. Значыць, сёння галоўнае ў дзейнасці бібліятэкі — масавая работа.

Мы не можам мірыцца з тым, што ў нас на нізкім узроўні працуюць многія сельскія, калгасныя і прафсаюзныя бібліятэкі. Вядома, цяжка працаваць бібліятэцы, калі яна знаходзіцца ў цесным і непрыстасаваным памешанні, калі кнігі ле згрушчаныя на падлозе. У Беларусі 532 дзяржаўныя бібліятэкі размешчаны ў прыватных памешаннях і 609 бібліятэк — у сядзеве з іншымі арганізацыямі. Асабліва дрэнна размешчана сетка бібліятэк у Гродзенскай, Гомельскай і Магілёўскай абласцях. Да гэтага трэба дадаць яшчэ і тое, што ў многіх бібліятэках не хапае стадажоў, каталожных скрынак, кніжных вітрын, сталю і краслаў, а ў большасці сельскіх бібліятэк наогул няма бібліятэчнага абсталявання.

Поспех справы залежыць ад вышэйшых кадраў. У нашай рэспубліцы няма пэўнай сістэмы перападрыхтоўкі кадраў масавых бібліятэк, зусім не арганізавана падрыхтоўка работнікаў для навуковых і навукова-тэхнічных бібліятэк. Звыш 60 працэнтаў работнікаў дзяржаўных бібліятэк не маюць спецыяльнай адукацыі.

Для карэчнага палепшэння работы нашых бібліятэк трэба, каб яны павярнуліся тварам да жыцця і сваёй асноўнай і галоўнай задачай лічылі прапаганду гістарычных рашэнняў ХХІ з'яду партыі, каб яны ўмеда і даходліва растлумачвалі насельніцтву палітыку і рашэнні Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада, дапамагалі выхоўваць і павысіць камуністычную свядомасць і культурна-тэхнічны ўзровень савецкіх людзей.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

ЦК КПБ вызначыў задачы, накіраваныя на палепшэнне гэтага важнага ўчастка ідэалагічнай працы.

У прыватнасці, прадугледжваецца перабудаваць работу прафсаюзных, інстытуцкіх, ведамасных бібліятэк так, каб іх кніжныя фонды былі даступны для ўсіх грамадзян. Паставлена задача: у бліжэйшыя два гады бібліятэкі рэспублікі павінны абслугоўваць кожны населены пункт, ножную сям'ю. З гэтай мэтай прымаецца рад мер, каб палепшыць падрыхтоўку і перападрыхтоўку бібліятэчных работнікаў. Намечана да канца 1962 г. стварыць у кожным калгасе свае ўласныя бібліятэкі з кніжным фондам не менш 1 000 экзэмпляраў і да канца 1961 г. завяршыць арганізацыю сельскіх бібліятэк у кожным сельсаб'ядзе.

ЦК КПБ абавязваў выкананню абласных, гарадскіх і раённых Саветаў дэпутатаў працоўных, кіраўнікоў прадпрыемстваў і ўстановаў на працягу 1960—1961 гг. прадставіць за кошт ушчышчэння кантор розных арганізацый і ўстановаў добраападараваныя памешанні бібліятэкам і бібліятэкаркам, якія размешчаны ў дрэнных памешаннях.

Важным мерапрыемствам, якое павінна давацца кожнаму чытачу, з'яўляецца палепшэнне якасця кніг, да кожнага савецкага чалавека, з'яўляецца грамадскі агляд бібліятэк рэспублікі, які будзе праведзены ў 1960 г. Забяспечыць кнігай кожную сям'ю, кожнага пісьменнага чалавека! Якая гэта высакордная і патэчная задача! Павялічыцца колькасць чытачоў у нашых бібліятэках. Значыць, трэба ўжо цяпер паклапаціцца аб тым, каб палепшыць прапаганду і апрацоўванне да чытачоў грамадска-палітычнай, навукова-атэістычнай, тэхнічнай, сельскагаспадарчай і беларускай літаратуры.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Вось якіх рубяжоў павінна дасягнуць наша патрыятычная армія прапагандыстаў кнігі. Першага лютага ў Мінску пачынае працаваць першая рэспубліканская нарада, у якой прымуць ухвалу аб бібліятэчнай работніцтве ўсіх вядомасцяў, партыйных, прафсаюзных, савецкіх і камсаюзных работнікаў. Гэтая нарада дапаможа ажыццявіць пастанову партыі аб тым, каб кніжныя скарбы бібліятэк былі паставлены на службу сям'ядоўкі, каб яны прылічылі камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Нельга палепшыць работу нашых бібліятэк без шырокага ўдзелу грамадскіх. Трэба, каб пры ўсіх бібліятэках былі створаны саветы з прадстаўнікоў партыйных, камсаюзных, прафсаюзных арганізацый, творчых калектываў, перадавоў вытворчасці, актывістаў-чытачоў. Трэба, каб пра сваю работу бібліятэкі рабілі справаздачы перад насельніцтвам не радзей двух разоў у год.

Карысная канферэнцыя

На першую Гомельскую міжведамасную канферэнцыю бібліятэчных работнікаў, скліканую наядуна па ініцыятыве абкома КПБ і абласнога ўпраўлення культуры, былі запрошаны таксама сакратары райкомаў партыі і камсамола, работнікі кніжнага гандлю, настаўнікі, чытачы-актывісты. Удзельнікі канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

З дакладам «Аб стане і мерах палепшэння бібліятэчнай справы ў Гомельскай вобласці» выступіў сакратар абкома КПБ тав. Корнеў.

Даклады адчытаў, што ў вобласці працуе 2 248 бібліятэк з фондам звыш пяці мільянаў кніг, якімі карыстаецца звыш 450 тысяч чытачоў. У такіх раёнах, як Хойніцкі, Брагінскі і Кармянскі, бібліятэкі значна палепшылі сваю работу, уяўляюць яе з жыццём мясцовых калгасаў, прадпрыемстваў. У Хойніцкім раёне кніга дасягала да кожнай сям'і калгасніка і рабочага саўгаса. Брагінская раённая бібліятэка ўдала праводзіць вечары на тэму: «Хацце ўсе ведаць». Заслужае ўвагу і бібліятэка Рагачоўскага і Лоўскага раёнаў, завочны канферэнцыйны абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У другой сваёй рабоце З. Азгур, з улікам папярэдняга вопыту, адыходзіць ад звышпаказу Леніна ў касцюме з працягнутай наперад рукой. Мастак увесць акант пераносіць на ўнутраны змест, дасягаючы гэтага паказам спакойнага стану Ільіча, які апрачаны ў паліто. Левай рукою ён трымаецца за борт, у правай моцна сціскае шапку. Твар адкрыты, погляд сканцэнтраваны, вочы трэпкі прыжмураны. Ільіч быццам на хвілінку змоўк і рыхтуецца пасля кароткай паузы зноў палымся на гаварыць. Нам уяўляецца і сама плошча, перапоўненая людзьмі, па якой праносіцца кліч правадыра.

Скульптар здолеў знайсці неабходныя пластычныя сродкі для ўвасаблення глыбокага роздуму аб радзіме. Але і гэтым удалым творам не вычарпаў сваіх думак майстар аб Леніне. І ў майстары нараджаецца новая статуя Уладзіміра Ільіча, пасвойму цікавая ўжо хача б таму, што знаёмы з шуканымі майстра, з творчымі намаганнямі, якія ўласцівыя гэтай працоўнай і мэтамічнай групы. У кожнай новай рабоце З. Азгур імкнецца ўвасабіць рысы жыцця правадыра. У той жа час аўтар не забывае характэрныя, чалавечыя ўласцівасці Леніна ў быту, сярод людзей, у вольны ад дзяржаўнай дзейнасці час, калі з усёй выразнасцю праяўлялася чужасць левінайскага сэрца да ўсяго прыгожага ў жыцці.

З. Азгур падкрэславае любоў Леніна да дзяцей і стварае лепшы з усёй сваёй левінайскай скульптурнай твор «Ул. І. Ленін з дзяткамі». Заўважэнне яго на Усеаюзнай мастацкай выстаўцы ў 1957 г. было адзначана грамадскаю як буйнае дасягненне таленавітага скульптара, які твор, які ўзабясці савецкае мастацтва. І сапраўды, скульптурная

на канферэнцыі выбраны міжведамасны бібліятэчны савет з 29 чалавек і прыняты зварот да ўсіх работнікаў бібліятэк Гомельскай вобласці.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КПСС аб бібліятэках і задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах.

У выніку канферэнцыі абмеркавалі нарэжыныя пытанні бібліятэчнай работы ў святле пастановаў ЦК КП

Кніга пра Максіма Танка

Крытык і літаратуразнаўца Уладзімір Калеснік напісаў кнігу пра даверанага творца Максіма Танка. Гэта — першая, па сутнасці, пра аб літаратуры былой Заходняй Беларусі. Аўтар кнігі разглядае пазіцыю Танка на шырокім грамадска-палітычным фоне, у дэспі сувязі з тымі творчымі праблемамі, якія прыходзіліся вырашаць маладой заходнебеларускай літаратуры ў назвычайных умовах сацыяльнага і нацыянальнага ўціску, паліцейскіх рэпрэсій і тэрору.

Падыход У. Калеснікі да літаратурных фактаў, і ў прыватнасці да пазіі М. Танка, гістарычна-канкрэтны, і ў гэтым вялікай вартасць яго кнігі «Пазіія змагання». Даследчыцкі ўклад вельмі пераконаўчы, на нашу думку, паказвае, што ўзнікненне такой аркай мастацкай з'явы, як творчасць Максіма Танка, выклікалася не толькі і не столькі прычынамі індывідуальнага парадку (вялікі талент паэта, больш высокі, у параўнанні з іншымі паэтамі, узровень яго творчай культуры), колькі арганічнай неабходнасцю самага жыцця выказаць сябе ва ўсёй супрацьлегласці, ва ўсёй вострыні сваіх сацыяльных кантрастаў.

І важна адзначыць, што У. Калеснік далёкі ад таго, каб спраціснаць альбо вульгарызаваць праблему ўзаемадзейнасці прыватнага і грамадскага ў пазіі Максіма Танка, свядаржае даследчыцкі, толькі таму і стаў выдатным, сапраўды нацыянальным паэтам былой Заходняй Беларусі, што ён лепш за іншых паэтаў, сваіх сучаснікаў, адчуў патрыятычны характар, больш выразна выказаў асабісты адказнасць за ўсё, што рабілася навокал, больш глыбока асудзіў задушлівае служэнне народу, як задачу мастацкаму, аэстэтычнаму.

Аўтар кнігі «Пазіія змагання» добра паказвае, як убагаціла творчасць Танка паэзія яго шыфнальна, арганізаванай сувязі са свядомым авангардам народа, з Камуністычнай партыяй на ўсёй тэрыторыі рэвалюцыйнага руху, як у пераходны перыяд аўтарам у ападкаванні з гэтымі этапамі пераходнага танкаўскага творчасці ўзляццела нам праўдзінная і заканамерная. І зноў трэба падкрэсліць, што і тут У. Калеснік далёкі ад таго, каб шукаць механічныя супадзенні: кніга — этап у грамадскім жыцці краіны, зборнік — перыяд у рэвалюцыйным руху, У. Калеснік разглядае творчасць Танка як паласую з'яву, у якой вельмі выразна адбіліся тактыка і стратэгія рэвалюцыйнай барацьбы ва ўмовах былой Заходняй Беларусі.

Паказальны ў гэтым сэнсе разгляд У. Калеснікам таго твора Максіма Танка, як «Сказ пра Вялю». Для даследчыка гэта душойна казка — не проста алегорыя, не персаніфікаваны тэзіс, а жывае, поўнае дасціпнай выдумкі і свежай жыццёвай сілы фальклорнае стылёвае, якая адраджае дух мінуўшчыны. Але разам з тым даследчыцкі характар, як з-за вынаходлівых і забавляльных вобразаў, народжаных фантазіяй паэта, выступае сучасная, нават актуальная праблема былой Заходняй Беларусі 1937—1939 гадоў.

«Напярэдні рэвалюцыі ў Германіі», — піша У. Калеснік, — з'яўляецца праказкай, што народ разбудзіў свайго Зіфрында. Складаючы тэраўнічкі легенду пра Вялю, Максім Танк радаваўся, што заходнебеларускае сялянства вылучае са свайго асяроддзя такіх жа самазавяршаных герояў. Легенда пра Вялю не толькі павучала і папярэджвала, яна акрыляла. Вобраз Вялю — паўнай меры ідэал заходнебеларускага рэвалюцыянера, кінуў таленавітаю рукою ў дэлет вялю. Будзьце пільнымі і непадкупнымі, як Вялю, гаварыў паэт сваім сябрам па партыі, — ніколі не адрыўайцеся ад народа, секанцішце са змаганнем (стар. 190).

Народ і рэвалюцыя, Беларусь і рэвалюцыя — вось галоўная тема, галоўны пафас Танка, які ў агляднай меры вызначылі гучанне «Пазіія змагання». Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1959.

бітай» лірыкі паэта і яго вялікіх ападкаўных рэчэй. З усім натурава, што разгледзі гэта тэма, не канкрэтны аналіз займаюць пэўнае месца ў даследаванні У. Калеснікі.

Удмуліва і падрабязна разглядае крытык працэс станаўлення і развіцця лірычнага героя танкаўскай паэзіі, які мужней і рос у цяжкіх праправаўных класнай барацьбы і рэвалюцыйнага падполля, на этапах і ў турмах. Вобраз шырока абагуляваны і тыповы, ён не страчвае пад парам даследчыка сваіх непаўторна-індывідуальных рысаў, свайго жывога чалавечага аблічча, не заставае ў адным заучаным узоры «рэвалюцыянера» і «героя» наогул. Старонкі даследавання, прысвечаныя каханню рэвалюцыянера, яго баявой сабробцы, а таксама яго маці, бадай што лепшыя старонкі ў працы У. Калеснікі. Думка аб глыбока чалавечым рэвалюцыйнай барацьбы правозіцца даследчыкам тонка і паслядоўна як адна з галоўных думак кнігі «Пазіія змагання».

Дадатны якасцю гэтай кнігі з'яўляецца і тое, што аўтар не пераказвае паказвае, як убагацаў заходнебеларускаю літаратуру вялікі прыклад літаратуры савецкай, як у сваёй аэстэтычнай праграме Максім Танк (дарэчы, У. Калеснік упершыню сістэматызаваў тэарэтычныя высказванні паэта) правозіць прычыны сацыялістычнага рэалізму. Узяты даследчыкам эпіграф з Я. Кіпуля: «Віхры і буры сілы давалі, крылі даў новы прамень на ўсходзе» дакладна перадае таксама вельмі важную для крытыка думку: думка аб тым, што вопыт будаўніцтва свабоднага жыцця ў Савецкім Саюзе, і ў прыватнасці ў Савецкай Беларусі, нахлынуў працоўных былой Заходняй Беларусі на рэвалюцыйную барацьбу, жыў у лепшых пераходных, адчуваўна ўзвышэнняў на аэстэтычна і вобразна лад іх творчасці.

Чуласць і ўважлівасць правай Уладзімір Калеснік, аналізуючы многія вершы і паэмы Максіма Танка. Так запамінаўся падрабаны і вельмі зместуны разгляд крытыкам таго ж паэтычнага ў свой час танкаўскага верша, як «Да дня». Не толькі агучылі план гэтага твора, яго асноўна думка, але і асобныя падрабязнасці і дэталі вытоўна даследчыкам. Вось ён піша:

«Падсцякачы першы раз руку варыша на камеру, паэт кідае між радкоў рымаў: «Не было мазоль, стары гошп». Колькі зместу ў гэтай дробнай дэталі! Сялянскія сілы, падлівае павінен мець закаралы ў працы маюцца думка — а ў яго раіта мяккая далонь — доўга мусіў ён пакутаваць у турме, калі сымлі з рук саўдзельніка працоўнага жыцця» (стар. 55).

«Добрае веданне матэрыялу і аэстэтычнае чуласць выявіў У. Калеснік і разглядаючы выкарыстанне Танкам фальклору ў пазіі «Нарач». Крытык паказвае, як загучалі па-новаму ў паэтычна-наватара і рэвалюцыянера старыя фальклорныя формы і жанры.

Вось драматычная сітуа развіцця, нават актуальная праблема былой Заходняй Беларусі 1937—1939 гадоў.

«Напярэдні рэвалюцыі ў Германіі», — піша У. Калеснік, — з'яўляецца праказкай, што народ разбудзіў свайго Зіфрында. Складаючы тэраўнічкі легенду пра Вялю, Максім Танк радаваўся, што заходнебеларускае сялянства вылучае са свайго асяроддзя такіх жа самазавяршаных герояў. Легенда пра Вялю не толькі павучала і папярэджвала, яна акрыляла. Вобраз Вялю — паўнай меры ідэал заходнебеларускага рэвалюцыянера, кінуў таленавітаю рукою ў дэлет вялю. Будзьце пільнымі і непадкупнымі, як Вялю, гаварыў паэт сваім сябрам па партыі, — ніколі не адрыўайцеся ад народа, секанцішце са змаганнем (стар. 190).

Народ і рэвалюцыя, Беларусь і рэвалюцыя — вось галоўная тема, галоўны пафас Танка, які ў агляднай меры вызначылі гучанне «Пазіія змагання». Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1959.

«Першымі мазкамі накідаў пейзажны фон. (Гаворка ідзе аб вершах Танка 1934 года. — Р. Б.) Сувятлівы і трывожны, як прадуванне, вятрысты і прывіліны, як фантазія, ён займае большую частку верша...» (стар. 31). Як бачым, У. Калеснік іменна перадае не «голую» ідэю твора, а і тую пацудівае атмасферу, у якой гэта ідэя жывае, прычым робіць ён гэта не холадам, абыякава, а з вялікай зацікаўленасцю ў прадмеце аналізу, мы б нават казалі, асабіста ўдзельнічаючы ў тэме размовы.

Такім чынам, можна падагуляючы сказаць, паўтарыць: «Пазіія змагання» Уладзіміра Калеснікі — сур'ёзнае даследаванне аб творчасці Максіма Танка і заходнебеларускай паэзіі. Нама сумненні, што праца, пачытая даследчыкам, будзе ім прадоўжана ў далейшым. Але хочацца, каб У. Калеснік улічыў у сваёй далейшай працы некаторыя хібы сваёй першай кнігі. Гэтыя хібы звязаны не столькі з галоўнай канцэпцыяй кнігі, з аэстэтыкай, якую крытык дае асобным твора паэта (хаця, па праўдзе кажучы, некаторыя яго аэстэтычныя, скажам, «звышнатурны» аэстэтычныя «Нарачы», мы падзяляць не можам), колькі з імкненнем аўтара выявіць «за межамі» тэмы, з яго імкненнем выявіць некаторыя тэарэтычныя пытанні. Скажам прама: тут У. Калеснік аказваецца не заўсёды «на ўзроўні».

Так, на стар. 220 У. Калеснік свядаржае наступнае: «Вобразы — аэстэтычныя ключы да зместу лірыкі, але не самы змест. Мастацкі і пазнавальны бакі літаратуры звязаны паміж сабой і далаўнаюцца ўзаема». Свядаржэнне непрадуманае і памылковае! Вобраз, як жывае, канкрэтны, пацудівае адбітак рэальнасці, і складае змест лірыкі. Пакідаючы за вобразам ролю «ключы» (ды яшчэ аэстэтычнага) да зместу лірыкі, крытык дапускае імянаванне часосці такога, што жывае за вобразам, па-за вобразам, як катэгорыя «варожыня», незалежная. Але што гэта за катэгорыя? Абстрактная сіла, адназначная, немастацкая думка, якую толькі дэля «мастацкай» ўпрыгожваюць вобразы? Адзілаючы мастацкі і пазнавальны бакі літаратуры, У. Калеснік адмаўляе агульнавядомае палажэнне, што імяна вобраз, у якім сваёсавіла абавязаны жыццёвыя факты, а змест і дае пазіі гэтых фактаў, асэнсаванне іх. Мажа сказаць, што «мастацкі і пазнавальны бакі літаратуры звязаны паміж сабой», — яны існуюць толькі ў непарушым адзінстве, і не аб узаемным дапаўненні трэба тут гаварыць, а толькі аб арганічным і непарушым сінтэзе.

Мы спыніліся на гэтым яшчэ памылковым свядаржэнні У. Калеснікі таму, што пры той агульнай перапрацаванні многіх тэарэтычных праблем, якая дае сабе знаць у нашым беларускай літаратуразнаўстве, яно, гэтае свядаржэнне, здольна зарынтаваць пэўнае імяна, асабіста яшчэ вопытнага і маладога, на палярную аэстэтыку, на пошукі «зместу», які яшчэ не стаў мастацкім вобразам.

Сустракаюцца ў кнізе «Пазіія змагання» і многія нажакі ў фармальным аналізе, у вырашэнні такой складанай праблемы, як праблема адзінаства формы і зместу. Калі мы чытаем на стар. 93—94: «Верш

вытрыман у чоткім рытме чатырохстопнага ямба, які лепш, чым іншы памер, перадае дынаміку маналага рэвалюцыянера», мы ўспамінаем, што падобныя спробы падагнаць памер (сам па сабе нейтральны ў мастацкіх адносінах) да пэўнага зместу рабіліся ўжо не раз і што заўсёды яны выклікалі незадаволенасць і нават пратэст.

У другім месцы У. Калеснік піша: «Група вобразаў крушына — асіна — рабіна не пазабудзена пэўнай пратэтычнасцю (вынік механічнай лэмкі фальклору), якая адразу стала відэацыйнай, як толькі пачала сунімацца ўвобразнасць аэстэтыкі, выклікаючы рапрацімі супраць Народнага фронту» (стар. 218).

З усім відавочна, што тут «крушына — асіна — рабіна», як пэўная сістэма вобразаў (якой, дарэчы, У. Калеснік не заўсёды праўдзінна вышуквае нейкі «другі» алегорычны сэнс), пастанавлена ў прамерна прастую і неспарудна залежнасцю ад палітычнай сітуацыі (рэпрэсій супраць Народнага фронту).

Імкнучыся да жыўсці і аэстэтычнасці, жадаючы ўнікнуць сумных псеўда-акадэмічных штампамі, У. Калеснік часта збіваецца на зашлітую напышлівасць і красамоўства, з аднаго боку, і на стыльваю непраправаўнасць, з другога.

Вось прыклады стылю цямянага і мурагелістага:

«Вобраз асіднага дзеданна да крыклай яснасці гратэску (стар. 174). Што за «крыклай яснасць»? Чутэй «крыклай яснасці»!

Альбо: «...узаемаадносінны яго (паэта) з масай нагадалі несур'ёзна адбіткі» (стар. 52); «польская радзінная крытыка была сільна паказвае крывую творчага развіцця паэта ў выглядзе увагнутай лініі, адраджэнскай жа заходнебеларускай крытыка — наадварот, у выглядзе выгнутай» (стар. 77); «стылізацыя праўдзінна ў перавелічаны дэталей, што надае рэалістычным аэстэтыкам нейкі манументальны аспект» (стар. 143); «апошні радок крута ўзбівае лужу і казаную неабязнасць» (стар. 194)... Усё гэта дэля ўспрыняць, як цяжка разабрацца ва ўсёх внаасць ліній выгнутай і увагнутай, як цяжка асудзіць, чаму стылізацыя надае маюцца «манументальны аспект», як цяжка звыкнуцца з такімі азначэннямі, як «несур'ёзна адбіткі» паэта з масай, як «аэстэтычны бак» рэвалюцыянера (стар. 64), як «другі вышуквае фактаў», заліты «паўдэй маралізацыі і супаўнаўштва» (стар. 150), як «структурная прабіна» і як многае імяна, што павіна было быць бяглівае выкрэслена з цікавай, гораца і таленавіта напісанай кнігі Уладзіміра Калеснікі «Пазіія змагання».

Р. БЯРОЗКІН.

Пяць дзён у Мінску праходзіў рэспубліканскі агляд тэатральнай самадзейнасці савета прамоўскай калегіі. Сёння абдуцацца заключны паказ лепшых спектакляў.

На здымку: сцэна са спектакля «Паўлінка» Я. Купалы ў пастаўню драматычнага калектыва мастацкай самадзейнасці Віцебскага Палаца культуры аблпрамсавета. У ролях: Паўлінка — вядучы тэатраўдзельніца Белпрамсавета Элеанора Александрона, Якім — токар Леанід Трус. Фота У. Крука.

Добры пачын

Многія чытачы з цікавасцю сочаць за развіццём нашай маладой паэзіі.

Не ўсе зборнікі маладых аўтараў, на жаль, трапляюць у сельскія і раённыя кніжныя магазіны. Нама і біяграфічных давад па маладых літаратараў з кароткім разгледам іх твораў. А для чытача гэта вельмі важна. На нашу думку, такія патрабаванні чытачоў могуць задавальняць у некаторай ступені раённыя газеты.

У гэтых адносінах добрую ініцыятыву правіла капаткевіцкая раённая газета «За камунізм» (рэдактар В. Ніжнік). Перыядычна, два разы ў месяц, у суботні нумары газета пад рубрыкай «Будзьце знаёмы» дае кароткую біяграфію маладога аўтара, гаворыць аб асноўных рысах яго творчасці, і друкуе два-тры вершы. Так газета панаёміла ўжо сваіх чытачоў з імянамі Н. Пялёва, П. Макаля, У. Караткевіча, В. Зыблева.

У бліжэйшы час газета мае намер расказаць сваім чытачам аб творчасці А. Волгаска, У. Няздзельска, Р. Бардуліна, А. Лойкі і іншых аўтараў.

Трэба адзначыць, што чытачы гораца алгукваліся на добрае пачынанне газеты: у рэдакцыю прыходзіць лісты з просьбай напісаць, дае можна даць зборнік вершаў маладых паэтаў, які мець найвышэйшую бліжэй пазнаёміцца з іх творчасцю. Але, на жаль, у кніжных магазінах раёна няма зборнікаў ні Макаля, ні Караткевіча, ні іншых маладых паэтаў.

Добрае пачынанне капаткевіцкай раённай газеты ў справе прапаганды твораў маладых пісьменнікаў — карысны і свечовае справа.

Ф. МАЙСЕЙШЫН,
У. ПІСКУН,
студэнты філагіічнага факультэта Беларускага ўніверсітэта імя У. І. Леніна.

Жыццё паэта-змагара

«Слова пра паэта» — так называўся перадача Мінскай студыі тэлебачання, прысвечаная вядомаму беларускаму паэту-рэвалюцыянеру Валіяну Таўлаю. У апошні час тэлебачанне ўсё часцей маюць магчымасць глядзець перадачу на літаратурны тэмы. Студыя тэлебачання наладжвае не толькі чытанне асобных вершаў, але і цікавыя інсценіроўкі, якія хоць і займаюць праўдзінна нямнога часу, але палней і глыбей раскрываюць вобраз таго ці іншага пісьменніка — чалавека і мастака.

Добра, што да напісання сцэнарыяў для такіх перадач студыя прыцягвае пісьменнікаў. Аўтар перадачы аб В. Таўлаі — Барыс Бур'ян напісаў сцэнарыі ўсхвалявана, лірычна, з вялікай любоўю да паэта. Пастаўлена ў форме шчырай размовы вядучага (артыст К. Пельтэр) з гледачамі, перадача ілюструе асобныя моманты жыцця паэта, які даюць уяўленне аб творчасці і біяграфіі В. Таўлая, аб яго барацьбе супраць прыгнёту і несправядлівасці ва ўмовах панаўскай Польшчы.

Праўда, сільныя памеры перадачы абмежавалі магчымасці аўтара і рэжысёра (В. Станкевіч). Інсценіроўка добра ілюструе галоўныя рысы характара паэта — яго палымнаю нянавісць да ворагаў, веру ў перамогу, гарачую любоў да свайго народа, да роднай Беларусі. Гэта пацвярджаюць і вершы, якіх багата выкарыстана ў перадачы. Аднак многія адметныя якасці Таўлая як чалавека не знайшлі тут адлюстравання. Толькі вядучы заўважае, што паэт быў «сціплы, нават сарамлівы, ён нех паэтызаваў таго, што называўся славай». Гэтыя рысы яго не паказаны.

Есць у перадачы цікавая лірычная сцэнка, у якой Валіяні Таўла размаўляе з дачушчыняй (Л. Шымарэва). Але гэта сцэнка — амаль азіяцкая. Таму, вядома, і артыст П. Дубашынінскі не раскрывае вобраз усёбакова, — яму часам не стае матэрыялу для гэтага, хаця ў многіх сцэнах ён іграе тэмперамента, шчыра.

Большасць часу мы бачылі паэта ў турме. І бадай што, гэта правільна, калі дакладна прытрымлівацца біяграфіі В. Таўлая, калі мець на ўвазе, што за кратамі ён напісаў лепшыя свае творы. У гэтым — драматызм жыцця Таўлая. Паэт, які вельмі любіў жыць, сонца, паля ўсёлаў волю, сам шмат год праёў у турме, дзе гаварыў па камерах былі адзінымі слухачамі і судзілі яго паэзіі. Але верна і тое, што ўсе творы паэта напісаны ў шэснай сувязі з жыццём і барацьбой народа, з задачай сваёй сабраў па эпрой. Вядома, паказвае гэтыя сувязі (якія не парываліся і ў турме) трэба было ўзляццела больш уважліва.

В. Таўла выгледзе як ілюстравана (і карамі, і вершамі) біяграфія паэта, у якой аўтар імкнецца сказаць усё. Таму сцэнарыі аказвае пазбудзены пэўнага сюжэта, драматычнага вузла. Мусіць, лепш было ўзяць за драматычны, цікавы біяграфіі В. Таўлая адзін нейкі момант, характэрны факт і зрабіць сюжэтны сцэнарыі, у якім маглі б больш ярка працягнуць усё лепшыя маральныя якасці Валіяні Таўлая — паэта-рэвалюцыянера і выдатнага чалавека.

Г. ШАТРОУ.

Опера на калгаснай сцэне

Па снежнай дарозе імчаў грузавік, накрыты брыцманам. Яго кузаў быў забудзены чаламадзі, дэкарацыяй. Побач сядзелі самадзейныя артысты — удзельнікі оперы «Наталка-Палтаўка». Усе яны напружана маўчалі. І толькі адзін раз, калі машыну вельмі падышла да вайбонах, шчыным раптам паўнуў трывожны воплёк. «Пан, возны, вы жывыя?» «Тэ-та-го, як яго, Наталка... жывыя», — пачуўся адказ, які патануў у агучымым рогом.

Праўда, удзельнікам самадзейнасці Ляхавіцкага сельскага Дома культуры было не так ужо смела. Усе яны вельмі хваляваліся. Бо іх запрасілі ў Лунінец паказаць оперу М. Лысенкі «Наталка-Палтаўка» дэлегатам другога раёнага з'езду перадавоўку сельскай пастаўкі.

І вось, нарэшце, паказвае горад... Уздольнікі з'езду, якія запамінілі прастору зноўную агіналі залу раёнага Дома культуры, ужо выказвалі сваю неапраўданасць. Найбольш цікавыя спрабавалі зазірнуць нават за заслоны на сцэну, дзе ў гэты час загалючы Ляхавіцкага Дома культуры І. Трусевіч і іншыя удзельнікі ўстаўлялі дэкарацыю, убівалі апошнія шпакі, умовавалі маладыя дэкарацыі. А ў адным з пакояў адбылася апошняя падрыхтаванне артыстаў.

Трэці з'ездок. Рэжысёр-пастаўшчык гэтай музычнага спектакля, ён жа выканаўца ролі Вялікага, — Віталій Антонавіч Трубіў уважлівым прыглядываўся поглядам акінуў усіх і кінуў галавой. Гэта быў падабна дэраваючы жэст і сігнал артыстам да выхду на сцэну.

Дырыжор Г. Гаеўскі ўзмахнуў рукою, і аркестр заіграў уступ да оперы. Некалы сочэць чалавек, уважліва слухаючы музыку, з захапленнем глядзеў на сцэну, дзе адбываўся спектакль.

Нясмела пачала сумную песню Наталкі «Вешчы ветры, вешчы буйныя» выканаўца гэтай ролі Людміла Дубоўская, усё больш захаплючы ўвагу і пачуццё гледачоў.

У ролі Вознага ўдала выступіў калгаснік сельскарабей «Маяк камунізма» І. Ленінец. Каваль калгасна «Перамога» В. Мартынецка стварыў прывабны вобраз Міколы. Роллю Пятра і роллю Пятра — В. Талдыкін.

... Душой гэтага цікавага тэатральнага калектыва мастацкай самадзейнасці і яго арганізатарам з'яўляецца дырыжор Ляхавіцкай сярэдняй школы В. Трубіў. Паа яго кіраваннем і пры неспарудным удзеле паказаны на калгаснай сцэне п'есы «Бесталенава», «Дай сэрцу волю, завядаў у явалю», аднакоўныя п'есы Чэхава на «Чыроны Кастрычнік» і інш.

Працоўныя суседніх калгаснаў запрашалі выступіць да сябе ўдзельнікі ляхавіцкай самадзейнасці. У бліжэйшы час «Наталка-Палтаўка» будзе паказана ў калгасна імя Калініна «Чыроны Кастрычнік» і інш.

Р. РАСКЕВІЧ,
загалючы Лунінецкага раённага аддзела культуры.

АГІТБЫГАДА У КАЛГАСАХ

Пяць дзён выступала агітбрыгада Ляхавіцкага раённага Дома культуры перад працоўнымі ў вёсках Альхоўшчы, Святачы, Падбароца, Тухачы, Востваў. У гэтых населеных пунктах члены брыгады чыталі лекцыі і даклады на антырэлігійны і палітычны тэмы, выступалі «Маланкі», «Баявыя лісткі», паказвалі канцэрты мастацкай самадзейнасці.

У лагеры яму і сну, можна сказаць, панаішці. Старому Гелке ларучку ўранішні ўстаўнік вядзіць на прыгледзі свайго тэатра сабакі, а Польш працуе электрыкам — правярае ток у двотавары агарожы вакол лагера.

Цяпер, здаецца, стары непакоіны, што «кар'ера» яго і сына скончыла.

— Хто прынёс газету? — співаўа пытанне эсэсавец і пракашліваўся. Хаванька хвалявацца, Гелке на момант адарочавалася.

— Мне здаецца, што здаровае вока старога Вільбуша пакрываецца налетам, падобным да бяльня, шклянне, як у мёртвага.

— Хто прынёс газету? — паўтарае эсэсавец.

Стары француз перамагае сабе і, нібы толькі зраз даўшо да яго пра што пытаюцца, з цяжкасцю адказвае:

— Я.

— Ты?

— Так точна, гер...

У Гелке патраўвацца мясісты падбародак, запаласвала жмёлка пад левым вокам, уздуліцца вены на скронях. Няважкі аздадацца, якія думкі робяцца ў ягонай галаве. Ён не сумняваецца, што стаць лад вытокаў дэбальскай змовы; ён раскрывае гэтую змову, і яго перавадчы ў афішэры.

— Дзе ты ўзяў газету? — пытаецца ён надзьмута.

Выватаў уцягнуў галаву ў плечы і загаварыў шпалі, нібы яго павінен быў чуць адзін толькі эсэсавец:

— Я не раіў бы вам, гер, пятаць мяне пра гэта. Я вам не вораг.

— Што? — фамілярнае французска ўзварала Гелке. — Ты смееш станаўшца са мной на адну дошку? Ну!

— Як хочаце, гер, — звычайным яго голасам выталіў скорагаворкі стары Вільбуша: — Газету дадла мне ваша жонка.

Цяпер я не скажу бы, што Гелке хоча стаць афішэрам войск СС. Ён маўляўся ад думкі, што і раён ён пра гэта думаў: ці можа ад чаго можа патраўвацца падбародак і ўдзельніца вены на скронях.

Гелке нібы падмілілі, ён асалавела вылуціўся на старога. Француз міргае здаровым вокам, сілчывы вытрымаць пагляд ачмураўца эсэсаўца. Прыняўся, за ўвесь час у Асвенціме я ніколі не бачу эсэсаўца талым разбудзеным.

(Заканчыце на 4-й стар.)

ФІЛЬМЫ У ЛЮТЫМ

Кінагледцы рэспублікі ўбачаць кінааповесць «Кяханіем трэба даражыць», створаную рэжысёрам С. Спільновым на кінастудыі «Беларусь» па ўласнаму сцэнарыю, напісанаму ў садружніцтве з М. Бярозам.

Карціну «Смага» аб гераічных справах савецкіх марокаў у дні Вялікай Айчыннай вайны выпускае на экраны Алдэская кінастудыя. Фільм пастаўлен маладым рэжысёрам Я. Ташковым.

«Аповесць аб маладжонах» — новая работа ленинградскіх кінамагараў — сцэнарыста А. Хазіна і рэжысёра С. Сідзельца.

Аповесць Гогаля «Шынель», якая расказвае пра горкае жыццё чыноўніка Акакія Акакіевіча, пакаладзена ў аснову аднайменнай мастацкай кінакарціны вытворчасці студыі «Ленфільм». Гэта — першая рэжысёрская работа А. Баталава, што быў вядомым да гэтага часу кінаакцёр.

Паказаны ў дні Дзедаў кіргіскага мастацтва ў Маскве ў снежні 1958 г. балет «Чалон» атрымаў высокую ацэнку маскоўскіх гледачоў і прэсы. Чудовай кіргіскай народнай легенда аб вялікім усуперамагаючым каханні дзючмы Чалон да юнака Нурдзіна з'явілася асновай для стварэння на Фрунзёнскай кінастудыі і студыі «Ленфільм» каларыватага мастацкага фільма-балета «Чалон» — раінашняя зорка.

Не забыты і юны гледач. Дзеці паглядзяць новыя мастацкія фільмы «Касалыны сябра» і «Ванька». Многа павучальнага і карыснага знойдуць яны ў каларывых мультплікацый-

ных фільмах «Варожасць» і «Заканіе воблака».

З замежных кінатвораў на экраны рэспублікі будучы дэманстравацца фільмы: кітайскія — «Справа Сюй Цю-ін» і «Чыроны работы», венгерскія — «Ганна Эйлэс», чэхаславацкія — «Горкае каханне», польскія — «Каманда», аўстрыйскія — «Гераічная сімфонія», карэйскія — «Шлях адзіны», аргенцінскія — «Кяханіе з перага погляду» і інш.

Асабліва увагу гледачоў прыцягне двухсерыйны франка-італьянскі шырокаэкранны фільм «Адвержаны» па матывах аднайменнага раману Віктара Гюго.

І. ПЯТРОУ.

Стары Вільбуша выняў з-за паэзіі паласатай курткі складзеную газету і перадаў ёй Эрліку.

Шукаючы, на чым спыніцца, Эрлік прабегаў вачыма па загалючы і паўтарыў тэзіс агенства Гебельса:

— Мы не выйгралі, але яшчэ не праігралі...

Думка гэтая была ўжо не новая для нас.

Яшчэ не праігралі... Але на што спадзяваліся нацысты? Ён усё здаваўся, што саюзнікі не стануць вешці вайну да поўнага паражэння Германіі, вась-вось паспрачаюцца з Савецкімі, і тады трэцяму рэйху ўдасца выстаяць.

Усе пытанні вялікай палітыкі мы, яны Асвенціма, абмяркоўвалі надзвычай падрабязна... Ці трэба думаць, што паражэнне фашыскай Германіі азначала для нас свабоду?.. Свобода!..

Мы не далі Эрліку чытаць. Аддаліся марам. Паліж Сладкоўскі, рослы, з упаламі шыокамі і глыбокімі вачыма, урачыста аб'явіў:

— Панове, напамінаю вам каторы ўжо раз, што я і Кравава—адзёскі ружо падзці. Першы прыпынак зробім у мяне, выйце за свабоду!.. На дамакі! Згода?

Стары Вільбуша апрадэвае нас: — Свобода... Ці не плод гэта насці нездаровай фантазіі?.. Мы, яны Асвенціма,— і раптам свабоды... Ха-ха-ха! Бач ты, чаго захачелі... Дамоў! Да жонка, да дзяцей... А яшчэ чаго?..

Але сёння французскі гумар старо-

Пятнаццаць год назад 27 студзеня 1945 г. Савецкая Армія, ідучы з баямі да самаго логана фашыскага звера з ходу змагла фашыскаму смерці Асвенцім і вызвала ідуць яшчэ жывых вязняў, сярод якіх былі прадстаўнікі амаль усіх краін Еўропы.

Савецкімі ў вайне супраць нацысцкага рэйха ў разе дагаворы ўрачыста павіналіся вымарачваць фашызм на тэрыторыі ўс

ПАЭЗІІ — БОЛЬШ ФАРБАУ

На справаздачна-выбарчым сходзе секцыі паэзіі з цікавым дакладам выступіў **Пятро Глебка**. Ён адзначыў, што наша беларуская паэзія зрабіла значны крок наперад. З мноства паэтычных кніг, выдзеленыя ў мільёнах годзе асабліва вылучаюцца тры: «Кніга вандраванняў і добрых Панаў», «Прасторы» **Максіма Лужаніна** і «Ружа і шык» **Васіля Віткі**. У першым з іх выдзеленыя Вялікая Айчыны вайны, дружбе народаў, роднай Беларусі, сённяшняму жыццю краіны. Сярод гэтых вершаў, на думку дакладчыка, лепшымі з'яўляюцца «Паэты» **А. Валюгіна**, «Балада пра смаротнікаў» **У. Караткевіча**, новыя пэрыяды вершаў **П. Броўкі**, **М. Танка**, **П. Пестрака**, **М. Калачынскага**. Некаторыя нашы паэты лабіравалі за межамі краіны, у турськіх паларожках. Вынікамі гэтай паездкі з'явіліся многія творы, сярод якіх асабліва вылучаюцца вершы **М. Танка** пра Заходнюю Еўропу і пра **Кітай**, «Патрыятычная песня» **П. Панчанкі**.

Аб сёняшняй Беларусі як адной з перадавых індустрыяльна-калгасных рэспублік, аб людзях працы, новабудовах сямігадоўкі пісалі і пішуць многія паэты. Сярод шматлікіх паэтычных твораў на гэты тэмы, лічыць **П. Глебка**, звырнулі на сябе ўвагу вершы **А. Валюгіна** «На выставы ў Бруселі», шкль вершаў **С. Грахоўскага** аб будаўніцтве Полацкага нафтаперагоннага заводу, верш **М. Калачынскага** «Нафта ідзе ў Беларусь» і «Будні працяжка» **У. Надзежскага** «Будні салгосцяў» і іншыя творы. З буйных паэтычных твораў, прысвечаных тэмаі нашаму часу, выдзеленыя дакладчыкам называе паэмы **А. Валюгіна** «Карні дуба» і **М. Лужаніна** «Мая ручайка».

Многіх неахопых, якія ёсць у нашай паэзіі, негды аднак, гаварыць аб яе заганах, аб адміранні, пра якое пішуць некаторыя буржуазныя «творыцы» літаратуры. Наш народ любіць паэзію. Ён сам стварае песні,

частушкі аб сваім жыцці, працы. Прага ў народзе да паэтычнага слова была і застаецца. Наша паэзія займае вялікае месца ў прапаганда камуністычных ідэй.

Дакладчык спыніўся на творчасці маладых паэтаў, а расце нашай літаратурнай моладзі, якая смела і ўпэўнена ідзе ў літаратуру. Ён гаворыць аб тым, што наша паэзія выйшла ўжо за нацыянальныя межы, творы яе адрываюцца не толькі ў рэспубліку, а і далёка за яе межамі, на розных іншых мовах. Гэта абавязвае паэтаў павышаць культуру. А крытыка павіна паверыць шырокую гаворку аб працэсах развіцця нашай шматнацыянальнай літаратуры, аб тым, што адбываецца ў замежных літаратурах.

Аб рабоце бюро паэтычнай секцыі, аб сёняшнім стане нашай паэзіі і паэтычнай крытыкі ўхіляцца ад выданняў **А. Валюгіна**, **Д. Паліцкага**, **А. Валюгіна**.

— Бюро секцыі,— адзначыў **А. Валюгіна**,— мела слабы кантакт з прэзідыюмам праўлення СП БССР, таму многія добрыя рэзюмэ, якія прымаляліся на сходзе, пасаджэннях, не былі ажыццэўлены. На паэтычнай секцыі было, напрыклад, узятая пытанне аб выданні анталогіі беларускай паэзіі. Але гэты пытанне і да сёняшняга дня не вырашана. Выдавецтва чамусьці ўхіляцца ад выдання больш поўнай анталогіі беларускай паэзіі.

На сходзе паэтычнай секцыі былі вызначаны задачы ў адносіх да «Літаратуры і мастацтва». Гаварылася пра прыналежнасць аб тым, што некаторыя рэзюмэ, якія змяшчаліся ў газеце, напісаны на нізкім узроўні. Вызважыліся выпадкі, калі захаляюцца кнігі тых аўтараў, у творчасці якіх ёсць істотныя недахопы.

Выбрана новае бюро паэтычнай секцыі ў складзе **С. Грахоўскага** (старшыня), **Н. Глебка** (намеснік), **Р. Барадзіна** (сакратар), **М. Абрамчыка**, **А. Валюгіна**, **Н. Кісліка**, **Я. Семьянона**.

Зімовы дзень у лесе. Фота К. Якубовіча.

Бібліятэка імя Паўлюка Труса

Днямі Савет Міністраў Беларускай ССР задаліў прасьбу працоўных Уздзеншчыны і прывісуў раённай бібліятэцы імя Паўлюка Труса— выдатнага беларускага паэта, які нарадзіўся на Уздзеншчыне.

Загадчыца чытальнай залы бібліятэкі **Н. Самыхвалова** паведаміла нам па тэлефоне:

— Прысвечаны бібліятэцы імя Паўлюка Труса вельмі ўрадавала нашых чытачоў. Яны любяць творы беларускіх пісьменнікаў, сонца за навічкімі. Празікі, паэты, драматургі— частая госці нашай бібліятэкі. За апошні час у нас пабывалі **І. Гурскі**, **А. Астрэйка**, **А. Пальчэўскі**, **А. Якімовіч**. Быў у нас і **Кандрат Крапіва**.

Цяпер кніжны фонд бібліятэкі складае каля 15 тысяч экзэмпляраў кніг палітычнай, сельскагаспадарчай, мастацкай літаратуры. Імі карыстаюцца звыш двух тысяч чытачоў. У пераходны момант сельскагаспадарчай літаратуры, а таксама любімыя творы чытацкім Уздзеншчынам— вершы **Я. Купалы**, **Я. Коласа**, **М. Танка**, **П. Труса**, апошні і апавадні **Зм. Бядулі**, **М. Лынькова**, **К. Чорнага**.

Дэманстрацыя паэтычнай творчасці ў нашай паэзіі, негды аднак, гаварыць аб яе заганах, аб адміранні, пра якое пішуць некаторыя буржуазныя «творыцы» літаратуры. Наш народ любіць паэзію. Ён сам стварае песні, частушкі аб сваім жыцці, працы. Прага ў народзе да паэтычнага слова была і застаецца. Наша паэзія займае вялікае месца ў прапаганда камуністычных ідэй.

Дакладчык спыніўся на творчасці маладых паэтаў, а расце нашай літаратурнай моладзі, якая смела і ўпэўнена ідзе ў літаратуру. Ён гаворыць аб тым, што наша паэзія выйшла ўжо за нацыянальныя межы, творы яе адрываюцца не толькі ў рэспубліку, а і далёка за яе межамі, на розных іншых мовах. Гэта абавязвае паэтаў павышаць культуру. А крытыка павіна паверыць шырокую гаворку аб працэсах развіцця нашай шматнацыянальнай літаратуры, аб тым, што адбываецца ў замежных літаратурах.

Аб рабоце бюро паэтычнай секцыі, аб сёняшнім стане нашай паэзіі і паэтычнай крытыкі ўхіляцца ад выданняў **А. Валюгіна**, **Д. Паліцкага**, **А. Валюгіна**.

— Бюро секцыі,— адзначыў **А. Валюгіна**,— мела слабы кантакт з прэзідыюмам праўлення СП БССР, таму многія добрыя рэзюмэ, якія прымаляліся на сходзе, пасаджэннях, не былі ажыццэўлены. На паэтычнай секцыі было, напрыклад, узятая пытанне аб выданні анталогіі беларускай паэзіі. Але гэты пытанне і да сёняшняга дня не вырашана. Выдавецтва чамусьці ўхіляцца ад выдання больш поўнай анталогіі беларускай паэзіі.

На сходзе паэтычнай секцыі былі вызначаны задачы ў адносіх да «Літаратуры і мастацтва». Гаварылася пра прыналежнасць аб тым, што некаторыя рэзюмэ, якія змяшчаліся ў газеце, напісаны на нізкім узроўні. Вызважыліся выпадкі, калі захаляюцца кнігі тых аўтараў, у творчасці якіх ёсць істотныя недахопы.

Выбрана новае бюро паэтычнай секцыі ў складзе **С. Грахоўскага** (старшыня), **Н. Глебка** (намеснік), **Р. Барадзіна** (сакратар), **М. Абрамчыка**, **А. Валюгіна**, **Н. Кісліка**, **Я. Семьянона**.

Папулярная лекцыя

Лектар Віцебскага абласнога таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў тав. ЧКУ нова пачынала ў Дубровенскім раённым Доме культуры лекцыю «Медыцына не прызнае цуду».

Лекцыя, падмацаваная прыкладамі, якія выкрываюць розныя «цуды», была выслухана з вялікай увагай прысутнымі.

Пасля лекцыі дэманстраваліся два кароткаметражныя атэстычныя фільмы: «Цёмныя людзі» і «Апосталы без крыльця».

Лекцыя «Медыцына не прызнае цуду» была таксама пачытана ў сельскагаспадарчых арцелях імя **Кірава**, імя **Сьвядлова**, «Беларусь» і інш.

Крытыцы — аб'ектыўнасць

Адбуўся справаздачна-выбарчы сход секцыі крытыкі СП БССР. З дакладам на сходзе выступіў старшыня бюро секцыі **У. Юрвіч**. Ён адзначыў, што ўзровень нашай літаратурнай крытыкі ўсё яшчэ адстае ад агульнага развіцця літаратуры. Часта ў часцей зьяўляецца да крытыкі, шукае ў ёй адказ на хваляючыя пытанні сучаснасці, і справа крытыкі не толькі праслухоўвацца да яго запатрабаванні, але і сьведом, актыўна ўплывае на літаратурны працэс. Трэба, каб крытыка, баяная, выхваляючая, ішла наперадзе іншых літаратурных жанраў. Магчымасьці ў яе для гэтага ёсць. Варта сказаць хоць бы тое, што ў апошні час палепшылася справа выдання крытычных і літаратурнаўвучальных работ.

Дакладчык адзначыў некаторыя поспехі нашай крытыкі ў галіне тэарэтычнай распрацоўкі многіх пытаньняў літаратуры: станаўленьне крытычнага рэалізму ў творчасці беларускіх пісьменнікаў, XIX стагоддзя, пытанні ўзаемазвязі і ўзаемаўплыву братніх літаратур, праблема нацыянальнай спецыфікі літаратуры, спробы навуковага аналізу літаратурнага працэсу 20—30-х гг. і г. д.

Лепшымі крытычнымі работамі апошніх год дакладчык лічыць кнігі «На шляху да майстарства» і «Культура творчасці» **А. Адамовіча**, «Паэзія праўды» **Р. Барозніна**, «Але ўсё гэта, та на думку дакладчыка, недастаткова, каб сказаць, што крытыка справляецца са сваімі задачамі. Замяне развіццю крытычнай думкі, яе павароту да сучаснасці штурхні падзел на «стары» крытыку і літаратурнаўвучальную. Такага размежаваньня не павіна быць.

Дакладчык папракнуў газету «Літаратура і мастацтва» за тое, што яна, на яго думку, не заўсёды свечасоава і грунтоўна ўнімае пытанні літаратурнага жыцця, часам дапускае суб'ектыўныя ў адным твораў.

Палепшыліся крытычныя выступленьні нашых газет і часопісаў — задачка не толькі пэўных выданняў, але і самой секцыі крытыкі, яе кіраўніцтва. **Нездарма Я. Гершман**, **В. Івашын**, выступалі ў спрэчку адначалі, што, галоўным чынам, пачынаюцца крытыкаў, уплывае на змест і якасць твораў, што секцыі трэба зрабіць сваю работу больш творчай, мэтанакіраванай. Актыўны ўзел крытыкаў у перыядычным друку — пытанне важнае і надзёснае. А між тым, сам дакладчык прызнаў, што адна з складаных секцыі, прысвечаны ўзлеву крытыкі ў рабоце газет «Літаратура і мастацтва», не даў патрэбных вынікаў, бо быў арганізаваны дрэнна, праішоў фармальна, абмяжывае. У спрэчках было выказана многа

іхнавых думак аб стане крытыкі, аб паліпшэнні работы секцыі. **Р. Барознін** гаварыў, што крытыкі мала выступаюць з артыкуламі аб новых творах. Часта цікавыя раманы, апошні, паэмы застаюцца незаўважанымі. Слушнай была яго думка аб неабходнасці палепшыць якасць крытычных работ. Пытанню прыношчовасці крытыкі, яе дэяснасці, майстарства многа увагі аддаў у сваім выступленні **А. Клышко**. Аб рабоце Інстытута літаратуры АН БССР па стварэнню навуковай гісторыі беларускай літаратуры гаварыў **М. Перкін**. Затым адбыліся выбары новага бюро секцыі. У яго склад увайшлі: **А. Адамовіч**, **Р. Барознін**, **У. Юрвіч** (старшыня), **М. Барсток**, **А. Есакое** (сакратар), **Р. Шкраба**, **І. Кудраўцаў** (намеснік).

СЕЯЦЬ РАЗУМНАЕ, ДОБРАЕ...

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

сваго калгаснікаў усё лепшае і перадавае... Каб праз год—два ў раёне негды было пачуць слоў: «адстаюча брыгада» або «адстаючая дзяржава».

Вось так і пачаў працаваць пры райкоме партыі кабінет перадавога вопыту.

На першы погляд—звычайны пакой. А калі глянець на экспанаты, якія дэманструюцца ў кабінете,— вочы разбягаюцца. Снапы жыты ў рост чалавек. А кукуруза? Трэба на красла залезці, каб дастаць рукоў вяршынку яе. Некалькі год назад у раёне амаль усіх старшын калгасаў называлі антыкукурузнікамі. А цяпер паспрабуй заікнуцца, што аграном Арцёмчык не верыць у кукурузу. За абразу скардзіцца будзе. Ён у нас раз дапытываў у звенявой Соф'і Калтовіч з калгаса імя Пушкіна, як яна замаглася 800 цэнтнераў кукурузы з гектара. Соф'я думала, што Арцёмчык кіпць з яе. А Арцёмчык думаў, што звенявая не хоча сакраты свае раскрываць. А цяпер усё «сакраты» ў кабінете.

Сёння негды ўявіць сабе калгасы без механізацыі. Механізацыя—гэта рухавік сельскай гаспадаркі. У кабінете паказаны макеты сельскагаспадарчых машын, якія працуюць ужо ў калгасах і могуць быць выкарыстаны ў масных умовах. Вось дэ-

манструецца тыпавае стадоўка для птушак фермы. Гэта мініяцюра копія такой жа стадоўкі птушкафермы саўгаса «Перамога». Цяпер многія калгасы на сваіх птушкафермах ужо праектуюць такія стадоўкі.

Гледзячы на экспанаты, бачым людзей, якія руліваю працай пачынаюць багачы краіны. Вось вочна-якая будова. На здымках напісана: «Дваццаць тон з гектара...» Така ўражліва кожны год вырошчвае брыгада Станіслава Дукеля з калгаса імя Крылова. Брыгадзір узаагараджан ордэнам Леніна. А вось паказчык свінаркі саўгаса «Перамога» Тарозы Адамовіч. Яна амаль кожны дзень вырошчвае і адуе дзержаве ў сярэднім па шэсць пудоў свінны. За ё год ад кожнай яна атрымае 25 парасят.

Члены савета кабінета перадавога вопыту вывучаюць, абгуляючы і распаўсюджваюць усё новае, чаго дамагліся працаўнікі калгаснай вытворчасці раёна.

Распрацаваны план работы: вывучыць і абгуліць перадавы вопыт Станіслава Дукеля, Тарозы Адамовіч, Соф'і Калтовіч. У бліжэйшы час кабінет абгуліць таксама вопыт калгаса «Ясна паляна» па палепшэнню прадуктыўнасці буйнай рагатай жывёлы і выпусціць на гэтую тэму плакат.

Пры кабінете арганізавана дэктарская група з 20 чалавек. У яе ўваходзяць спецыялісты і практыкі сельскай гаспадаркі. Прачытана ўжо многа лекцыяў. Але аднымі лекцыямі негды задавоўць дзяркі і свінарак, коннаў і брыгадзіраў. У кожнага свой клопат, свае патрабаванні. У кабінете выстаўлена вітрына «Што новае сёння ў часопісах». На вітрыне навінкі літаратуры па сельскай гаспадарцы. І вочы ў кабінет па навады і кансультацыі прыходзяць аграномы і дзяркі, заатэхнікі і звенявая. За кароткі час кабінет стаў цэнтрам вучобы сельскіх працаўнікоў. Усе сакраты тут даступныя кожнаму. Усё ў кабінете!

А што было некалькі год назад. Кожную вясню ў раёне ладзілі выстакі. З калгасаў прывозілі самых вялікіх кнурцоў, быкоў-волатаў, стромкія снапы жыта, брукцы, капусты... Іншыя старшын калгасаў ішлі за паўгода набывалі самую буйную жывёлу, каб пасля на выстаўні выхваляцца перад начальствам. Аб пераможцы і перадачы перадавога вопыту ніхто і не думаў. Некаторыя адстаючы дзяркі ў вочы не бачылі перадавы. Надаць пільны тымся літраў малака ад каровы! Гэтаму не кожны верыў, а іншы раз дык проста гаварыў: «Ці мада на

рынку масла або вады ў студні»... А пачаў зайці ў кабінет. Галіна Войноўка расказва, а захопач—навушчык, як яна за год ад каровы надала па 5 021 літра малака. З прыемнасьці падазніца вопытам Тарозы Адамовіч, Уладзімір Вяшэль расказва пра сваё «чарадзейства».

А калі з кабінета перадавога вопыту прыйшоў запрашэнне на нараду, дзяркі дзяркі гаварыла: — Чула навіну? Хвасты сёлета будзе. Райком так паставіў: калі ты перадава дзяркі, то пацягні галубка, сваю суседку, што адстае па надолгах, навуцы, каб і яна была перадавіком. Мінуй час сакраты ха-ва-ха!

Свінарка свінарцы гаварыла: — На нараду ў ядзельно запрашаюць. Будуць вучыць, як свіней даглядаць. — Во лухта непадсваеная ішчэ. Мне вучыць, як свіней даглядаць, ха-ха-ха!

— Паслухай вась... Вучыць будзе не той, хто толькі сала ўпільтае, а самі свінаркі, перадавы.

— Ну, хіба так... Брыгадзір брыгадзіраў гаварыў: — У раён трэба з'ездыць. Людзей паслухаць. Не ўсё ж аднаму Дукелю ордэн мець.

...А дваццаціга галіне дзе калі раённая Дома культуры нават месца вольнага не было, каб машыну паставіць. З кожнага калгаса, з кожнай брыгады прывозілі людзі.

У фее клуба, на час работы нарады, прывезлі экспанаты з кабінета перадавога вопыту.

Пашана тым, хто дамогся поспехаў, хто стаў перадавіком! Ты вырасіць паўтараасажонную кукурузу—папер яна заўсёды на выстаўні, плён тваіх рук бачыць людзі. Дзяўчына стала перадавой дзяркі—на спяня яе партрэт, тут яна і сама! А колькі чакіх цудоўных людзей, якія жывуць для народа! Вось сабраліся перадавы! Іншы прыходзілі сюды не па падаарні. Лепшы падаарнік—шчырае, уздамае слова за добрую парадз ад таго, хто лічы не перадавік, хто імкнецца ў першыя рады!

Фёдар Фёдаравіч Крыўцоў прыкмеціў Яніну Кашчыц і Алену Баркоўскую. Яны адна без адной ні кроку. Яніна ў прыгожым і дарэгім паліто. Алена—у пюшчавай жакетцы. Што ж, гэта не вышадкова—Яніна пераважная дзяркі. Алена яшчэ не. Але дны неадрама пасабравалі. Залу запоўнілі людзі. Хоць бы адно вольнае красла. На трыбуны выходзіць той, хто дружыць з навукай, хто жыць і працуе па-камуністычнаму, хто для народа сме разумнае, добрае, вечае.

М. ГРОДНЕУ.

Ашмянскі раён.

Але што? Што?—ускіпеў раптам стары, гнейна працягваючы на нас здаровым вокам.—Ці не зайдзеце вы мне? У мяне такое ўражанне, што і вы самі не супраць пабедаць у Гелке. Я падтрымаў бы вас сабачымі галетамі, але іх мне ў газету больш не загорваюць.

Стары балочна ўкалоў нас. Макс дастаў абкураны драўляны муштук з кішні і пасмактаў яго. У муштук нешта з прысвётам усхлінула, потым з яго выскачыла крошка. Залецка, хлебная. У нас лаўно ўжо не было табакі. Макс выняў з роту муштук, пакрыўці яго ў рукаў. Я таксама са смакам пасмактаў бы муштук, але не раўшаўся ўзяць яго. Макс быў пахмурнейшым, чым заўсёды. Ён пільна паглядзеў на старога і сказаў: — Месьце, ідзіце і павядзіце сабачку свайго дабрадзея, Залецка, надыйшоў час вярнуцца маёму.

Я не стрываў і выхпаіў з рук Макса муштук і пачаў умоўнена смактаць яго.

Стары шэптаў спытаў: — Вы мяне гошце? Яму ніхто не адказаў. Ён сказаў: — Сабры, вам цяжка зразумець сэрца бацькі. Прабачце...

Стары павярнуўся ў вузкі праход між трох'ярусных ложкамі і, немачна пераважваючы з боку на бок, пакаваў прэч. За ім вынатай паходкай пачынаўся Польш.

Апроч гаркаты ў роте я нічога не адчуў ад муштучка. Макс забраў яго, спытаў: — Перакурым?

Далейнае ўсё было зразумела без лішніх слоў. Сладкоўскі падаў Максу кавалек завостранай бляхі, нічэц узяўся за работу. Ён абстругаў муштук, пакінуў адну абгуляную, нязменную кішаню сярэвіну, раскрасіў яе на драбнісенкія кавалкі, агарнуў з іх цыгарку.

Гэта было краінасьце. Табакі не было і такога курыва мы курьлі ў выключных выпадках, калі на душы было асабліва брыдка.

А УСЁ Ж ТАКІ Я ПАМРУ СВАЁЙ СМЕРЦЮ!

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Аднак Гелке хутка зразумеў, што выгляд яго не зусім адпавядаў яго становішчу. Падагнуўшыся, накіраваўся дадзель, у яго галаву прамовіў: — Ты паглядзі, стары пудзель, на мяю жонку, каб вылучацца з пятаў.

На твары старога адлюстравалася крыўда. Ён сказаў з горьчыву: — Бачыць боў гэр, я і не думаў вылучацца з пятаў! Фрау Эльза загарнула ў газету галеты для нашага мілага сабачкі на выпадак, калі ён вышадкова ў час прагулі.

— Ну, і далей, стары пудзель? Няшчэ аддадзаша, як ты паводзіў сабе далей. Галеты ты з'еў са сваім шчанём.— Гелке кінуў злосным поглядам на Поля, — а газету прынесі сьоды.

— Ні ў якім разе, гэр, галеты падамк з'еў ваш сабачка, ён яшчэ ў хвосцікам пакрыўці, рэпета, так скажыце, дабаву прасіў.

— Брешаш! А што за крошкі ў цябе на курты? Сам нажэрэ, а майго сабачку пакінуў галодным!

Стары Вільбуа нахіліў галаву, жадаючы ўпэўніцца, якія крошкі заўважыў у яго эсэсаўце. Паласата куртка была чыстая.

— А-а! Ты праўраць мяне надумуваць?— крыкнуў Гелке і выняў фраўза па шчаў. Галава старога стукнулася аб жалеза трох'яруснага ложка.

— Вы трохі спазніліся, гэр,— са слабым падабенствам усмешкі сказаў стары Вільбуа.

— Чаму спазніўся?— не зразумеў эсэсаўце, гнейна вылучыўшы вочы.

— Дарэмна, б'це па твары, зубы выбілі мне да вас.

— Гэта ты праўду сказаў. А вась галаву, галаву тваю я скруці! І не толькі тваю.

Гелке павярнуўся і пакрыўці між ложкамі да выходу.

Мы недаўлена пазірлі ўслед адлюстраванню эсэсаўца з вільным задам і вузкімі плячамі. Бааспрэчна, думаў я, ён зрабіў памылку і зараз вярнецца.

Але ён не вярнуўся.

Нейкі час мы сталі моўчкі. Мы страшніна здзівілі эсэсаўца, але і яго паводзінам пакінулі не меншае ўражанне.

Эрлік праўдэ руючо па сваёй стрыжанай галаве. Звычайна гэты, відаць, захаляўся з часоў, калі ў яго яшчэ была чупрына.

— Псіхалагічна мы зрабілі правільна, што не рушылі з месца, калі з'явіўся Гелке,— адзначыў Эрлік.— Дрэнна толькі, што даўляюся назваць адрас, дзе ўзята газета; мы пазнаваліся пастаяннай крыніцы інфармацыі...

— Якая там інфармацыя?— усклікнуў Сладкоўскі.— Ілжывая!

— Не зусім ілжывая,— сказаў Макс.— Хіба дрэнная інфармацыя, да прыкладу, паведамленне пра тое, што, выпраўняючы лінію фронту, ямяецкі войскі адшліфлі!

Стары Вільбуа паглядзеў на Сладкоўскага і стукнуў палцём сабе па лёбе. Сладкоўскі канфузліва паморшчыўся. Мы засмяяліся, Эрлік працягваў гаварыць: — Але добра, што Гелке пазбаўляе нашы магчымасьці распраці з намі. Наўрад ці стане ён забываць у гэтую гісторыю сваю жонку. Правільна я мяркую?

— Так, так зусім правільна,— сказаў я.

— Вось і Гелке хацеў бы, каб мы так меркавалі,— працягваў Эрлік,— а на самай справе ўсё куды больш складана. Гелке хітры. Не таму, што жонка яго заблытана ў нашай справе, не можа ён распрацівацца з намі. Зусім не таму. Хутка прыйдзе час помсты, і кат бацька яго.

— Якая вялікая прада! І я так думаю, пан Эрлік!— упалыя шчокі Сладкоўскага пакрыліся ружовымі плямамі, вочы яго былі ўражаны.

Прамернуў прыўзняўшы Сладкоўскага трохі ахаладыў Макс: — Я згодзен з Эрлікам, але не варта забываць, што звер, які пакаштаваў чалавечай крыві,— вельмі небеспечны звер. Гелке можа ішчэ сябе паказваць, і трэба быць выключна асцярожным.

Стары Вільбуа занепакоена спытаў Макса: — Скажы, пахмурная душа, пашце Гелке мяне і Поля на цяжкую працу ці не?

Макс паціснуў плячамі: — Адуць я ведаю. Можна і не пашце.

— Але ты ж кажаш, што ён звер.— Звер, але хітры.

Стары Вільбуа не быў задаволены ніякім адказам Макса. Твар старога быў заклопачаны. А тут яшчэ Сладкоўскі, які не астыў ад радаснага ўражання, спытаў яго: — Скажыце, дзядзюхна Вільбуа, вы сапраўды з'елі галеты, пакінуўшы сабачку галодным?

Стары ўздрыгнуў, апуніў вочы. — Есць такі грэх за мной,— ціха вымавіў ён,— але слядоў на сабе я не пакінуў.

— Не выкручвайцеся, дзядзюхна, гэта мы бачылі,— працягваў Сладкоўскі, хітравата прыжмурчыўшы вочы.— Скажыце лепш, хто яшчэ разам з вамі ёў?

— Польш,— ледзь чутна адказаў стары.

— Свента Марыя!— усклікнуў палык і весела падміргнуў нам.— А я хацеў запрасіць іх да сабе ў дом. Нізаўста не прыму такіх абжор. А эсэсаўце заадалялі!

— Гелке — гений,— сказаў Макс сур'ёзна.

— Ну, гэта, скажам, знакіт,— заларыў Сладкоўскі,— які ж ён гений, калі даверыў сабачку галеты дзядзюхну Вільбуа?

— Не Гелке даверыў, а яго жонка і працягваў Макс.

І чым бы там яго далей ні скончылася, але мы ўсё ж атрымалі маленькую перамогу над эсэсаўцам. Ён нас не забраў, і нам раласна. Хочацца раласна гэтую нейкі чынам выявіць. І воль мішніно стаў старым. Са старым Вільбуа разлічалася за яго францускай гумар. Ён жа зусім нядаўна пакапаў, калі мы марылі пра свабоду.

Эрлік стрывама сьміхаўся. Мяне ж смея проста душыў.

Стары зразумеў нас, не адказаў, сядзеў з незалежным выглядам і нібыта жарты яго тычыць, паглядзеў ішчэ, якая ўздзлася ад агляну-

ці. А вась на Поля шкада было глядзець. Юнак ад сорама ледзь не плакаў. Падумаць толькі: употай ад нас ён нешта ёў, а з ім заўсёды дзядзі лішнюю міску саладкі...

— А якія яны на смак, гэтыя галеты?— не суміаўся Сладкоўскі.

— Вы б і не сталі іх есці,— сказаў дрыжачым голасам Польш,— яны горкія, а ў таты, гледзіце, дзёсны ад іх криваточаць. Яны швердыя...

Нейкая мошай хваля змыла ў мяне несёлюсь...

Больш старога, што яго і сына пагоняць на цяжкую працу разам з намі, не апраўдалася. Як і раней, ён працягваў валіць сабачку, а Польш працягваў ток у дратовай агарожы вакол лагера. Рабіў ён гэта з дапамогай лампачкі, укручанай у патрон, з якога тырчалі два кароткія ізаляваныя провады, аголеныя на канцах. Пры сутыкненні аголеных канцоў з дзюмою фазамі калючага дроту, лампачка запальвалася. За работай электрыка безупынна сачылі вартавы з вышак. Аднойчы за работай Поля назіраў Гелке. Ён стаў на ганку корпусу, дзе з сем'ямі жылі эсэсаўцы. З гэтага ганку пералічалі нас пры выхадзе на работу за браму лагера і пасля вяртання. Ненавісны ганак і ненавісны корпус!

Калі малады француз праверыў усю агарожу, Гелке пакаліў яго і павёў у сваю кватэру.

Увечары Польш расказаў нам, што эсэсаўце даў яму паправіць электрычны прас. За гэта фрау Эльза накарміла Поля цудоўнейшым абедам, які склаўся з крупніку, гуляшу і кампоту.

Стары Вільбуа быў у захапленні— яго сны за многа год упершыню як след па'еў.

— Няхай бы часцей збоку перападала,— сказаў стары,— а то зусім змардаваны.

Гелке нібы ўгадаў жаданне бацькі. Многа дзён запар ён даручаў Польш розныя дробныя справы—паправіць электрачыні, замяніць спіраль у паліцы, паставіць новы іштэсэль, наладзіць настольную лампу. А фрау Эльза кожны раз карміла Поля выдатнейшымі абедамі.

Стары радаваўся. Ён гаварыў нам, што ягоны сын за кароткі час не толькі прывіваў у вазе, але і падрос. Не ведаю, ці падрос ён,—заўважыў Макс,—але ў тым, што Гелке задумаў нешта блажэй, не сумняваюся.

— Благод? Што ёнма?—здзівіўся стары француз.—Мы самі перакананы, што Гелке ўжо не той, якім быў раней. Ён пашіў. Ён і ў газету не стаў нас праславаць і, як бачыць, галаву мне не скруціў. Чув, сабачка, што фронт ужо блізка.